

Johan Derksen: bezig baasje en durfal

Janine Janssen

Voor de enkeling die hem toch niet kent: de bebaarde, besnorde en al maar brommende Johan Derksen is absoluut een sleutelfiguur. We doen hem te kort door hem hier alleen als voetbalcommentator neer te zetten. Johan Derksen was niet alleen zelf voetballer bij Go Ahead, Cambuur, Veendam, FC Haarlem, SV Meppen en MVV in Maastricht, maar werd ook, terwijl hij nog speelde, in de journalistiek actief: hij schreef voor onder meer de Noord-Ooster, de Winschoter Courant, het Haarlems Dagblad, het Nieuwsblad van het Noorden en voor Voetbal International. Bij *Voetbal International* zou hij naam maken nadat hij in de jaren tachtig de zwartgeldaffaire bij FC Groningen en de betrokkenheid daarbij van voorzitter Renze de Vries onthulde. Uiteindelijk zou hij hoofdredacteur worden van dit voetbalblad. Het blad zou ook een veelbekeken tv-versie krijgen. Sinds 2015 is Derksen samen met zijn dochter Marieke en schrijver Michel van Egmond betrokken bij de uitgeverij *Voetbal Inside Boeken*, een imprint van Overamstel Uitgevers, die grossiert in bestsellers zoals de biografieën *Gijp* en *Kieft*. Daarnaast was en is dit bezige baasje actief in de muziekwereld: met programma's op de lokale radio en in theaters in het land zet hij zich niet alleen in voor blues, soul, country en americana, maar ook voor de nederpop. Zo was hij ooit manager van de bekende band Cuby + Blizzards. Kortom, Derksen heeft een imposant cv en netwerk dat zich uitstrekt over wat insiders zo mooi 'de voetballerij' noemen, de journalistiek en de uitgeverijwereld en tot slot de muziekscene.

Gemengde gevoelens

Desondanks roept dit werkpaard op zijn zachtst gezegd gemengde gevoelens op. Met name zijn optreden in het voetbalprogramma dat tegenwoordig *Veronica Inside* heet,¹ brengt de gemoederen in beroering. Aan tafel worden op maandagen vrijdagavond niet alleen de gebeurtenissen op en rond de vaderlandse voetbalvelden besproken, maar Derksen bespreekt met presentator Wilfred Genee en vaste gasten waaronder oud-spelers René van der Gijp, Wim Kieft en Hans Kraaij, trainers als Jan Boskamp, Gertjan Verbeek en Aad de Mos ook andere actualiteiten. Daarbij wordt door de heren wel eens 'uit de heup geschoten', waardoor het programma en ook de persoon van Derksen in de afgelopen jaren de spil in menige controverse is geweest. Door critici is onder meer gewag gemaakt van seksisme, homofobie en racisme. Laat ik een aantal voorbeelden geven: naar aanleiding van een column van Hugo Borst deed Derksen in april 2016 de uitspraak dat heel wat voetbalclubs 'naar de klote zijn gegaan' omdat hun velden in de buurt lagen van plekken waar veel Marokkaanse gezinnen wonen. 'Wanneer Marok-

1 In de afgelopen jaren zijn verder de volgende namen gevoerd: *Voetbal Insite*, *RTL Voetbal Insite* en *Voetbal International*.

kanse spelers de overhand in de selectie krijgen functioneert dat bijna nergens.’ In oktober 2016 was Sylvana Simons aan de beurt naar aanleiding van de discussie over Zwarte Piet. Derksen deed toen onder meer de volgende uitspraak: ‘Dat hysterische juffrouw-tje Simons zo trots als een aapje door het land rent.’ Berucht is ook het luide gelach aan tafel naar aanleiding van de persiflage van Van der Gijp op de Belgische journalist en auteur Bo Van Spilbeeck die kort daarvoor uit de kast was gekomen als transgender. Van der Gijp zei voor het laatste reclameblok dat hij voortaan als Renate van der Gijp door het leven zou gaan. Na de reclame had hij een jurk aan en een pruik op. Derksen noemde transgenders ‘niet normaal’. En dan hebben we het er nog niet over gehad dat Derksen darters vergelijkt met mensen met het syndroom van Down. Ook voor *line dancers* heeft hij geen goed woord over. Activiste en documentairemaakster Sunny Bergman riep al eens op tot een boycot van het programma door sponsors. Zij kreeg bijval van politica Sylvana Simons. Daarnaast is ook overwogen om aangifte tegen Derksen te doen, bijvoorbeeld door het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders. Ook is Derksen meer dan eens in zijn lange loopbaan bedreigd.

Hirschi begrijpt mij!

Ondanks, of misschien wel dankzij, al die commotie is het programma en de figuur Derksen razend populair. Het programma wist in 2011 zelfs een Gouden Televizier-ring in de wacht te slepen. Ook ik kijk bijna elke week en ik heb zelfs de app van het programma op mijn telefoon staan. Wat fascineert mij zo? De regels van het buitenspel en andere essentialia rondom het voetbal zijn mij tot op heden een raadsel en interesseren mij ook niet bijster. Ik kijk echt vanwege Johan en vindt het bijna jammer als het gesprek vooral over voetbal gaat. Wat dat betreft kon ik sinds de maatregelen tegen COVID-19 ons land in de greep hebben, mijn hart ophalen: er viel gelukkig weinig meer over voetbal te vertellen. Er is maar één criminologische sleutelfiguur die mij een plausibele verklaring en/of elegant excuus geeft voor mijn kijkgedrag en dat is Travis Hirschi. In zijn klassieker over sociale bindingen, *Causes of Delinquency* (1969), komt hij tot het iconische antwoord op de vraag waarom niet meer mensen delicten plegen: ‘There is much evidence that we would if we dared’ (Hirschi, 1969: 34). Enkele jaren later roept hij criminologen op om vooral zijn werk kritisch tegen het licht te houden en produceert hij weer een mooie kreet: ‘Avoid the fallacy. When a theorist or a methodologist tells you cannot do something, do it anyway. Breaking rules can be fun!’ (Hirschi, 1973: 171-172). Aan deze uitspraken moet ik elke keer denken als ik Johan Derksen zie: hij doet en zegt dingen zonder dat het hem wat uitmaakt hoe een en ander valt. Over veel zaken in het leven denk ik anders dan Derksen, maar ik voel me niet altijd zo vrij om zo *unverfroren* voor mijn standpunten uit te komen. Door me aan hem te vergapen vanuit de privacy en veiligheid van mijn eigen woonkamer heb ik stiekem het gevoel dat ik ook een beetje buiten de lijntjes kleur zonder dat daar gevolgen aan vast zitten.

Bindingen en verplichtingen

Verdere consequente toepassing van het denkwerk van Hirschi plaatst mij echter wel voor een aantal vragen. Als ik in een notendop zijn levenswerk samenvat, dan komt het erop neer dat onze bindingen aan de samenleving ons ervan weerhouden om over de schreef te gaan. Het is een kosten-batenanalyse: waardevolle banden riskeren we niet zo maar. We gedragen ons, omdat we onze familie, vrienden en anderen niet willen teleurstellen. Wat de lezer verder ook van Johan Derksen vindt, niemand kan ontkennen dat dit bezige baasje met veel draden aan de samenleving vast zit. Hij is door zijn vele activiteiten en contacten allesbehalve een marginale figuur. Zo geredeneerd lijkt het verbale vandalisme van Derksen riskant: want stelt hij wat hij in de loop van zijn werkzame leven heeft opgebouwd niet in de waag? Gezien zijn grote populariteit lijkt die kans vooralsnog klein. Hoewel hij, zoals ik al eerder aangaf, ook wel dreigementen schijnt te ontvangen. Dan rest mij nog de vraag naar het morele aspect van sociale bindingen. Brengt een stevig netwerk en een bijzondere positie ook niet verplichtingen met zich mee? Alle heren aan tafel bij *Veronica Inside* heb ik horen zeggen dat ze aan goede werken doen, maar ook dat het niet chique is je daar uitgebreid op te laten voorstaan. Maar naast het steunen van goede doelen, vraag ik mij toch af of een Bekende Nederlander niet ook een voorbeeldfunctie heeft? Genee zet zich bijvoorbeeld in voor gezonder eten in onder meer voetbalkantines onder de noemer 'niet vullen maar voeden'. In mijn werk staan verschillende vormen van geweld centraal, waarbij genderverhoudingen en opvattingen over seksualiteit een belangrijke rol spelen. Ik zie veel leed. Ik ben ervan overtuigd dat een man als Johan Derksen werkelijk iets kan betekenen als hij op tv een lans zou breken voor bijvoorbeeld meer openheid rondom homoseksualiteit in de voetballerij en aanverwante thema's. Lieve Johan, een echte vent moet ook niet bevreesd zijn voor eventueel verlies van zijn *street credibility*. Ik weet dat je het kan en durft! Doe het dan ook, ik beloof je bij deze dat ik zal kijken en ter voorbereiding nodig ik je alvast van harte uit om eens met mij op bezoek te gaan in een opvanginstelling voor slachtoffers van allerlei vormen van (seksueel) geweld. Tot gauw!

Literatuur

- Hirschi, T. (1969), *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
 Hirschi, T. (1973), Procedural rules in the study of deviant behavior. *Social Problems*, 21(2), 159-173.